

Wydawnictwo Lex Manual



Kodeks Karny

Skrypt

Adwokat Michał Wysocki

Michał Wysocki
Adwokat

Skrypt z Kodeksu karnego

Stan prawny: 14 marca 2024 r.

Michał Wysocki
www.lexmanual.pl

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny i edukacyjny - nie stanowi wiążącej porady prawnej lub podatkowej, a autor i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za jej wykorzystanie. Podczas przygotowywania tekstu dochowano starań, by informacje zamieszczone w publikacji były zgodne z obowiązującym stanem prawnym. Nie gwarantujemy ich aktualności w późniejszym czasie (w szczególności w przypadku zmiany stanu prawnego).

Na przygotowanie tej publikacji poświęcono wiele czasu i sił, dlatego prosimy, by jej nie udostępniać, kserować lub w inny sposób reprodukować. Nieuprawniona dystrybucja stanowi złamanie prawa.

Lex Manual



© Wydawnictwo Lex Manual

Piła 2024

ISBN 978-83-958092-5-5

Spis treści

Wstęp	6
Skróty	7
Część ogólna	8
Zasady odpowiedzialności karnej	8
Formy popełnienia przestępstwa	10
Wyłączenie odpowiedzialności karnej	12
Kary	14
Środki karne	16
Przepadek i środki kompensacyjne	21
Zasady wymiaru kary i środków karnych	25
Powrót do przestępstwa	29
Środki związane z poddaniem sprawcy próbie	30
Zbieg przestępstw oraz łączenie kar i środków karnych	34
Środki zabezpieczające	36
Przedawnienie	38
Zatarcie skazania	40
Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą	41
Objaśnienie wyrażeń ustawowych	43
Stosunek do ustaw szczególnych	47
Część szczególna	48
Przestępstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne	48
Przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej	53
Przestępstwa przeciwko obronności	57
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	60
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu	65
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	69
Przestępstwa przeciwko środowisku	72
Przestępstwa przeciwko wolności	76
Przestępstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania	79
Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	80
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	84
Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej	87
Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową	89

Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	91
Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	97
Przestępstwa przeciwko wyborom i referendum	103
Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu.....	105
Przestępstwa przeciwko ochronie informacji	110
Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów.....	113
Przestępstwa przeciwko mieniu	116
Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu i interesom majątkowym.....	122
Przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi	130
Część wojskowa.....	132
Przepisy ogólne dotyczące żołnierzy	132
Przestępstwa przeciwko obowiązkowi pełnienia służby wojskowej	135
Przestępstwa przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej	137
Przestępstwa przeciwko zasadom postępowania z podwładnymi	139
Przestępstwa przeciwko zasadom obchodzenia się z uzbrojeniem	140
Przestępstwa przeciwko zasadom pełnienia służby	141
Przestępstwa przeciwko mieniu wojskowemu	142

Wstęp

O tym, że nauka prawa nie należy do prostych zdań, mogą opowiedzieć wszyscy studenci tego kierunku, a także każdy, kto w trakcie swojego życia musiał przyswoić większą partię prawniczej wiedzy. Skuteczność nauki bardzo często wynika z jakości oraz formy dobranych materiałów edukacyjnych, które ułatwiają zapamiętywanie tekstu prawnego i przyswajanie rządzących nim zależności.

Niniejsze opracowanie jest wynikiem kilkunastoletniego doświadczenia autora w tworzeniu prawniczych opracowań, ze szczególnym uwzględnieniem skryptów. Dobrze przygotowany skrypt nie tylko niewyobrażalnie skraca czas, jaki należy poświęcić na naukę, ale także zdecydowanie ją ułatwia. Z tego i podobnych skryptów skorzystało do tej pory tysiące osób, chwaląc sobie jakość i przejrzystość przyjętej formy. Szczegółowe wskazówki dotyczące nauki ze skryptów zawarłem w mojej książce *Jak uczyć się prawa?*

Oddając w Wasze ręce skrypt z Kodeksu karnego, należy wyjaśnić, że nie jest on w stu procentach powtórzeniem treści przepisów. Tam, gdzie istniała taka możliwość, materiał grupowano w przyswajalne partie, powszechnie zastosowano także wyróżnienia najważniejszych słów danego zagadnienia. Struktura skryptu bazuje na układzie kodeksowym.

Skrypt jest zgodny z obowiązującym stanem prawnym. Z uwagi na przyjętą formę, czasami stosowano w nim pewne uproszczenia. Z tego też powodu przygotowując się do nauki lub pracy z kodeksem, warto choć raz przeczytać go od deski do deski.

By pobudzić mózg do działania oraz zmniejszyć i tak obszerne rozmiary skryptu, zastosowano szereg skrótów, które zostały wyjaśnione w dalszej części pracy. W zależności od kontekstu, skrót dotyczyć może liczby pojedynczej lub mnogiej danego wyrażenia.

W części prezentującej poszczególne czyny zabronione zastosowano metodologię, zgodnie z którą wiersz „Zagrożenie” zawsze odnosi się do wiersza poprzedniego. Modyfikacje odpowiedzialności w postaci typów kwalifikowanych lub uprzywilejowanych dotyczą czynu znajdującego się bezpośrednio nad nimi, chyba że co innego wynika z treści skryptu.

adwokat Michał Wysocki

marzec 2024, Piła

Skróty

W opracowaniu wykorzystano następujące skróty

- **AW** – kara aresztu wojskowego;
- **KK** – Kodeks karny;
- **OW** – kara ograniczenia wolności;
- **PW** – kara pozbawienia wolności;
- **RP** – Rzeczpospolita Polska;
- **UE** – Unia Europejska;
- **ZG** – zorganizowana grupa lub związek przestępczy.

Część ogólna

Zasady odpowiedzialności karnej

Warunki odpowiedzialności karnej:

1. **czyn zabroniony** pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia
2. **społeczna szkodliwość** większa niż znikoma
3. konieczność przypisania **winy** w czasie czynu
4. **czas popełnienia** - w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany
5. **miejsce**:
 1. sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany
 2. gdzie skutek stanowiący znamię czynu zabronionego nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić
6. **podział przestępstw**:
 1. **zbrodnia** - PW min. 3 lata
 2. **występek** - grzywna powyżej 30 stawek dziennych lub 5000 zł, OW lub PW powyżej miesiąca
7. **umyślność**:
 1. **zbrodnia** - tylko umyślnie
 2. **występek** - umyślnie i nieumyślnie, jeśli ustawa tak stanowi

Dalsze zasady:

1. **przestępstwo skutkowe przez zaniechanie** - tylko wtedy, gdy był prawny, szczególny obowiązek zapobiegnięcia skutkowi
2. **zasada humanitaryzmu** - kary oraz inne środki stosuje się z uwzględnieniem zasad humanitaryzmu, w szczególności z poszanowaniem godności człowieka
3. **zasada terytorialna - polską ustawę** stosuje się:
 1. do sprawcy, który popełnił czyn zabroniony na terytorium RP
 2. na polskim statku wodnym lub powietrznym
 3. **wyjątek** - umowa międzynarodowa stanowi inaczej
4. **umyślność/zamiar**:
 1. **umyślność** - sprawca ma zamiar popełnienia, to jest chce popełnić albo przewidując możliwość popełnienia, na to się godzi
 2. **nieumyślność** - sprawca nie mając zamiaru popełnienia, popełnia jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć
5. sprawca ponosi **surowszą odpowiedzialność, którą ustawa uzależnia od określonego następstwa** czynu zabronionego, jeżeli następstwo to przewidywał albo mógł przewidzieć

Zasady intertemporalne:

1. **w czasie orzekania inna ustawa niż w czasie popełnienia** - ustawa nowa, chyba że starsza jest względniejsza dla sprawcy
2. **w nowej ustawie kara za czyn objęty wyrokiem niemożliwa do orzeczenia** - obniżenie kary do najsurowszej możliwej
3. **w nowej ustawie czyn nie jest zagrożony PW** - karę podlegającą wykonaniu zamienia się na grzywnę (miesiąc PW = 60 stawek) lub OW (miesiąc PW = 2 miesiące OW)
4. **w nowej ustawie czyn objęty wyrokiem nie jest zabroniony** - zatarcie z mocy prawa

Wiek sprawcy:

1. **zasada** - odpowiedzialność od **17 lat**
2. możliwe **15 lat**, jeśli:
 1. czyn z art. 134, art. 148 § 1, 2 lub 3, art. 156 § 1 lub 3, art. 163 § 1 lub 3, art. 166, art. 173 § 1 lub 3, art. 197 § 1, 3, 4 lub 5, art. 223 § 2, art. 252 § 1 lub 2 oraz w art. 280 KK
 2. okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne
3. możliwe **14 lat**, jeśli:
 1. nieletni po ukończeniu 14 lat, a przed ukończeniem 15 lat
 2. dopuszcza się czynu zabronionego określonego w art. 148 § 2 lub 3 KK
 3. okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają oraz zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że stosowanie środków wychowawczych lub poprawczych nie jest w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego
4. **kara dla 15 latka**:
 1. maks. 2/3 zagrożenia ustawowego za przestępstwo, które nie jest zagrożone karą dożywotniego pozbawienia wolności
 2. możliwe nadzwyczajne złagodzenie kary dla 14 i 15 latka
5. kara za **występek popełniony po ukończeniu 17 lat, a przed 18**:
 1. sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich
 2. jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają

Kumulatywny zbieg przepisów:

1. ten sam czyn stanowi **tylko jedno przestępstwo**
2. **czy wyczerpuje znamiona większej liczby** - skazanie za jedno przestępstwo na podstawie wszystkich przepisów
3. w takim wypadku **wymiar kary** - z przepisu najsurowszego + środki ze wszystkich

Czyn ciągły:

1. **warunki**:
 1. **dwa lub więcej** zachowań
 2. podjęte w **krótkich odstępach** czasu
 3. wykonanie z góry powziętego **zamiaru**
2. **skutek**:
 1. uważa się je za **jeden czyn** zabroniony
 2. przedmiotem zamachu jest **dobro osobiste** - konieczna tożsamość pokrzywdzonego
3. **wykroczenia przeciwko mieniu**:
 1. odpowiada za **jeden czyn** zabroniony wyczerpujący znamiona przestępstwa
 2. ten, kto w **krótkich odstępach** czasu
 3. przy wykorzystaniu tej samej albo takiej samej **sposobności** lub w podobny sposób
 4. popełnia **dwa lub więcej** umyślnych wykroczeń przeciwko mieniu
 5. jeżeli **łączna wartość** mienia uzasadnia odpowiedzialność za przestępstwo

Formy popełnienia przestępstwa

Przygotowanie:

1. **warunki:**
 1. sprawca ma na **celu** popełnienie czynu
 2. **podejmuje czynności** mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do dokonania czynu zabronionego
 3. **w szczególności** - wchodzi w porozumienie z inną osobą, uzyskuje lub przysposabia środki, zbiera informacje lub sporządza plan działania
2. **karalność** - tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi
3. **odstąpienie:**
 1. **brak kary** za dobrowolne odstąpienie
 2. **w szczególności** - zniszczył przygotowane środki lub zapobiegł skorzystaniu z nich w przyszłości
 3. **gdy było porozumienie z inną osobą** - dodatkowo trzeba podjąć istotne starania zmierzające do zapobieżenia dokonaniu
4. **nie podlega karze** za przygotowanie osoba, która odstąpiła od usiłowania

Usiłowanie:

1. **warunki:**
 1. **zamiar popełnienia** czynu zabronionego
 2. **bezpośrednie zmierzanie** do dokonania
 3. **brak dokonania**
2. usiłowanie zachodzi także gdy sprawca nie uświadamia sobie że **dokonanie jest niemożliwe:**
 1. **brak przedmiotu** nadającego się do popełnienia na nim czynu zabronionego
 2. **użycie środka nienadającego się** do popełnienia czynu zabronionego
3. **karalność:**
 1. jak za **sprawstwo**
 2. **usiłowanie nieudolne** - można nadzwyczajnie złagodzić albo odstąpić od wymierzenia kary
4. **czynny żal i odstąpienie:**
 1. **brak kary** za usiłowanie:
 1. **dobrowolne odstąpienie** od dokonania
 2. **zapobieżenie skutkowi** stanowiącemu zamię czynu
 2. **możliwe nadzwyczajne złagodzenie** kary, gdy sprawca dobrowolnie starał się zapobiec skutkowi

Sprawstwo, podżeganie i pomocnictwo:

1. **sprawstwo:**
 1. **pojedyncze**
 2. **współsprawstwo** - wspólnie i w porozumieniu
 3. **sprawstwo kierownicze** - kieruje wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę
 4. **sprawstwo polecające** - wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie, poleca jej wykonanie takiego czynu
2. **podżeganie:**
 1. chcąc, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, nakłania ją do tego
 2. odpowiada za podżeganie **provokator** - w celu skierowania przeciwko innej osobie postępowania karnego nakłania ją do popełnienia czynu zabronionego (nie stosuje się wtedy akcesoryjności odpowiedzialności i czynnego żalu)

3. **pomocnictwo:**
 1. zamiar, aby **inna osoba dokonała** czynu zabronionego
 2. swoim zachowaniem **ułatwia** jego **popęlnienie**, w szczególności - dostarczając narzędzie, środek przewozu, udzielając rady lub informacji
 3. odpowiada **także** ten, kto **wbrew prawnemu, szczególnemu obowiązkowi niedopuszczenia do popęlnienia** czynu zabronionego swoim zaniechaniem **ułatwia** innej osobie jego popęlnienie
4. **karalność:**
 1. za **sprawstwo** w każdej postaci jak za sprawstwo
 2. **podżeganie i pomocnictwo** - jak za sprawstwo
 3. **pomocnictwo** - sąd może **nadzwyczajnie złagodzić** karę
5. kwestie związane z **większą liczbą sprawców:**
 1. **każdy odpowiada w granicach swojej umyślności/nieumyślności** niezależnie od pozostałych
 2. **okoliczności osobiste:**
 1. wyłączające, łagodzące albo zaostrzające odpowiedzialność karną - uwzględnia się tylko co do osoby, której dotyczą
 2. jeśli okoliczność osobista stanowi znamię czynu, współdziałający odpowiada gdy o niej wiedział (nawet jeśli go nie dotyczy, ale jak go nie dotyczy można nadzwyczajnie złagodzić karę)
6. **akcesoryjność odpowiedzialności:**
 1. jeśli **usiłowanie**, podżegacz i pomocnik odpowiadają jak za usiłowanie
 2. jeśli **brak usiłowania**, możliwe nadzwyczajnie złagodzenie lub odstąpienie od wymierzenia kary
7. **czynny żal:**
 1. brak kary dla współdziałającego, który **dobrowolnie zapobiegł** dokonaniu czynu
 2. jeśli dobrowolnie **starł się zapobiec** - możliwe nadzwyczajne złagodzenie

Wyłączenie odpowiedzialności karnej

Obrona konieczna:

1. **nie popełnia przestępstwa**
2. **warunki:**
 1. w **obronie** koniecznej
 2. **odparcie** bezpośredniego, bezprawnego **zamachu**
 3. **jakikolwiek dobro** chronione prawem
3. **przekroczenie granic** obrony koniecznej:
 1. w **szczególności** **gdy obrona niewspółmierna do ataku** - sąd może nadzwyczajnie złagodzić albo odstąpić od wymierzenia
 2. **nie podlega karze, kto przekracza pod wpływem strachu lub wzburzenia** usprawiedliwionych okolicznościami zamachu
 3. **nie podlega karze, kto:**
 1. **przekracza** granice obrony koniecznej
 2. **odpierając zamach polegający na wdarciu się do** mieszkania, lokalu, domu albo na przylegający do nich ogrodzony teren lub odpierając zamach poprzedzony wdarciem się do tych miejsc
 3. chyba że przekroczenie granic obrony koniecznej było rażące

Stan wyższej konieczności:

1. **nie popełnia przestępstwa**
2. **warunki:**
 1. w celu **uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa** grożącego jakimkolwiek dobru chronionemu prawem
 2. niebezpieczeństwa **nie można inaczej uniknąć**
 3. **dobro poświęcone** ma niższą wartość od ratowanego lub przynajmniej nie przedstawia oczywiście wyższej wartości
3. **przekroczenie granic** - możliwe nadzwyczajne złagodzenie lub odstąpienie od wymierzenia
4. **nie ma wyłączenia odpowiedzialności** w sytuacji, gdy sprawca miał szczególny obowiązek chronić dobro
5. **odpowiednie stosowanie przepisów** o stanie wyższej konieczności w sytuacji, gdy sprawca może spełnić tylko jeden z kilku obowiązków

Eksperyment:

1. **nie popełnia przestępstwa**
2. **warunki:**
 1. w celu **przeprowadzenia eksperymentu** poznawczego, medycznego, technicznego lub ekonomicznego
 2. **spodziewana korzyść** ma istotne znaczenie poznawcze, medyczne lub gospodarcze
 3. **oczekiwanie jej osiągnięcia**, celowość oraz sposób przeprowadzenia eksperymentu są **zasadne** w świetle aktualnego stanu wiedzy
3. **dodatkowe warunki dla eksperymentu z uczestnikiem:**
 1. **zgoda** uczestnika
 2. **należycie poinformowanego** o spodziewanych korzyściach i grożących mu ujemnych skutkach oraz prawdopodobieństwie ich powstania
 3. poinformowanego o **możliwości odstąpienia** od udziału w eksperymencie na każdym jego etapie

Błąd:

1. błąd **co do znamion:**
 1. **nie popełnia przestępstwa**
 2. pozostawanie **w usprawiedliwionym błędzie co do okoliczności** stanowiącej znamię czynu zabronionego
 3. błąd co do **okoliczności łagodzącej:**
 1. odpowiedzialność na podstawie **łagodniejszego przepisu**
 2. czyn w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu, że zachodzi okoliczność stanowiąca znamię czynu zabronionego, od której taka łagodniejsza odpowiedzialność zależy
2. błąd **co do kontratypu:**
 1. **nie popełnia przestępstwa**
 2. czyn **w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu**, że zachodzi **okoliczność wyłączająca** bezprawność albo winę
 3. **błąd nieusprawiedliwiony** - możliwe nadzwyczajne złagodzenie kary
3. błąd **co do prawa:**
 1. **nie popełnia przestępstwa**
 2. **usprawiedliwiona nieświadomość bezprawności** czynu
 3. **błąd nieusprawiedliwiony** - można nadzwyczajnie złagodzić karę

Niepoczytalność:

1. **niepoczytalność pełna:**
 1. **nie popełnia przestępstwa**
 2. z powodu **choroby psychicznej**, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych
 3. **nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia** lub pokierować swoim postępowaniem
2. **poczytalność ograniczona:**
 1. **możliwe nadzwyczajne złagodzenie kary**
 2. **zdolność rozpoznania** znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była w znacznym stopniu **ograniczona**
3. powyższe nie działa gdy **sprawca wprowadził się w stan nietrzeźwości lub odurzenia** powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć

Kary

Grzywna:

1. wymierza się w **stawkach dziennych**, określając ich liczbę i wysokość
2. od **10** do **540**, chyba że ustawa stanowi inaczej
3. **przestępstwo jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności** - grzywnę wymierza się w wysokości nie niższej od (stosuje się także do grzywny wymierzanej obok pozbawienia wolności):
 1. **50 stawek** - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku
 2. **100 stawek** - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat
 3. **150 stawek** - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata
4. można orzec **obok pozbawienia wolności**, jeśli sprawca działał **w celu osiągnięcia korzyści majątkowej** lub ją uzyskał
5. **ustalenie stawi dziennej** - dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe (od **10 zł** do **2000 zł**)

Ograniczenie wolności:

1. **zasada** - od **1 miesiąca** do **2 lat**, wymierza się w miesiącach i latach
2. **rodzaje**:
 1. nieodpłatna, kontrolowana **praca na cele społeczne** (jest wykonywana w wymiarze **od 20 do 40 godzin** w stosunku miesięcznym)
 2. **potrącenie od 10 % do 25 % wynagrodzenia** za pracę miesięcznie na cel społeczny wskazany przez sąd (może być orzeczone wobec osoby zatrudnionej - w okresie, na jaki zostało orzeczone potrącenie, skazany nie może rozwiązać bez zgody sądu stosunku pracy)
3. **przestępstwo jest zagrożone zarówno karą ograniczenia wolności, jak i karą pozbawienia wolności** - karę ograniczenia wolności wymierza się w wysokości nie niższej od:
 1. **2 miesięcy** - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku
 2. **3 miesięcy** - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat
 3. **4 miesięcy** - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata
4. kary można orzec **razem albo osobno**
5. **obowiązki** związane z ograniczeniem:
 1. nie można bez zgody zmieniać miejsca stałego pobytu
 2. obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary
6. **sąd może także orzec**:
 1. świadczenie pieniężne
 2. obowiązki jak przy probacji

Pozbawienie wolności:

1. min. **1 miesiąc**, max. **30 lat**
2. wymierza się w miesiącach i latach
3. **zwiększenie zakresu kar (art. 37a k.k.):**
 1. przestępstwo jest zagrożone tylko **PW nieprzekraczającą 8 lat**, a wymierzona za nie PW **nie byłaby surowsza od roku**
 2. można **zamiast PW orzec OW** (min. 4 miesiące) **lub grzywnę** (min. 150 stawek dziennych)
 3. w szczególności **jeśli sąd orzeka równocześnie środek karny, kompensacyjny lub przepadek**
 4. powyższego **nie stosuje się do sprawców** wskazanych w art. 64 § 1 KK oraz którzy popełniają przestępstwo działając w ZG mającej na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego oraz sprawców przestępstw o charakterze terrorystycznym i sprawców z art. 178a § 4 KK
4. **kara sekwencyjna (art. 37b k.k.):**
 1. sprawa o **występek zagrożony PW**
 2. sąd może orzec PW (max. 3 miesiące, a jeśli górna granica zagrożenia przynajmniej 10 lat - 6 miesięcy) oraz OW do 2 lat
 3. **nie zawiesza** się tego krótkiego PW
 4. najpierw wykonuje się PW, chyba że ustawa mówi inaczej

Obniżenie i nadzwyczajne obostrzenie kary:

1. ustawa przewiduje obniżenie lub obostrzenie, a ustawowe zagrożenie obejmuje więcej niż jedną karę - **zmiana odnosi się do każdej z tych kar**
2. **kara nadzwyczajnie obostrzona** - maksymalnie **810** stawek dziennych, **2 lata** OW lub **30 lat** PW
3. **obniżenie górnej granicy** dla dożywocia - 30 lat